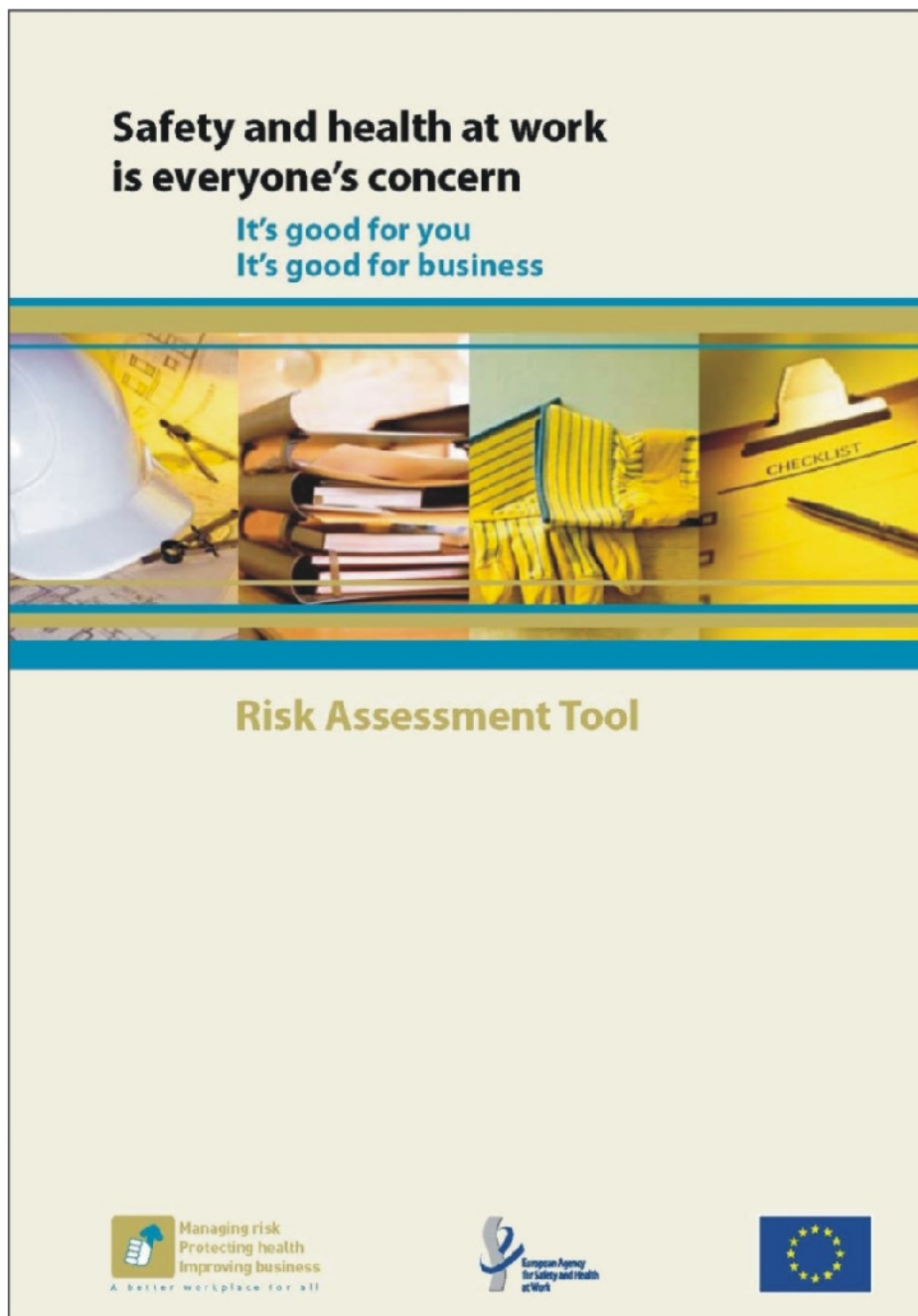

ПРИРУЧНИК ЗА ПРОЦЕНУ РИЗИКА

Садржај:

Део I: ОСНОВНА ИНФОРМАЦИЈА

Шта је опасност? Шта је ризик?

Зашто/како би требало вршити процену ризика?

Како се може вршити процена ризика?

Како се користи овај приручник?

Део II: ПРОЦЕНА РИЗИКА- УОПШТЕНО

Корак 1: Које информације треба прикупљати?
Како се могу прикупљати информације?

Корак 2: Како се може идентификовати опасност?
ЧЕКЛИСТЕ - УОПШТЕНО

Корак 3: Како се може проценити ризик који произилази из опасности?

Корак 4: Како се могу планирати активности да би се елиминисао или смањио ризик који произилази из опасности?

Корак 5: Како би требало документовати процену ризика?
ФОРМУЛАР О ПРОЦЕНИ РИЗИКА

Информација: <http://hwi.osha.europa.eu>

Део III: ИДЕНТИФИКОВАЊЕ ОПАСНОСТИ И ИЗБОР ПРЕВЕНТИВНИХ МЕРА – УОПШТЕНО

Чеклиста бр.1: Неравне и клизаве површине простора

Чеклиста бр.2: Покретна возила и машине

Чеклиста бр.3: Покретни делови машина

Чеклиста бр.4: Електричне инсталације и опрема

Чеклиста бр.5: Ватра

Чеклиста бр.6: Експлозија

Чеклиста бр.7: Хемијске супстанце

Чеклиста бр.8: Бука

Чеклиста бр.9: Вибрације

Чеклиста бр.10: Осветљење

Део IV: ИДЕНТИФИКОВАЊЕ ОПАСНОСТИ И ИЗБОР ПРЕВЕНТИВНИХ МЕРА- ЗА СПЕЦИФИЧНЕ СЕКТОРЕ И ПОСЛОВЕ

Канцеларијски рад

Грађевинарство

Производња хране

Дрвна индустрија

Поправка аутомобила

Пољопривреда

Површински копови

Више специфичних секторских чеклиста на располагању на: <http://hwi.osha.europa.eu>

ДЕО I:

ОСНОВНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ

Шта је опасност?

Шта је ризик?

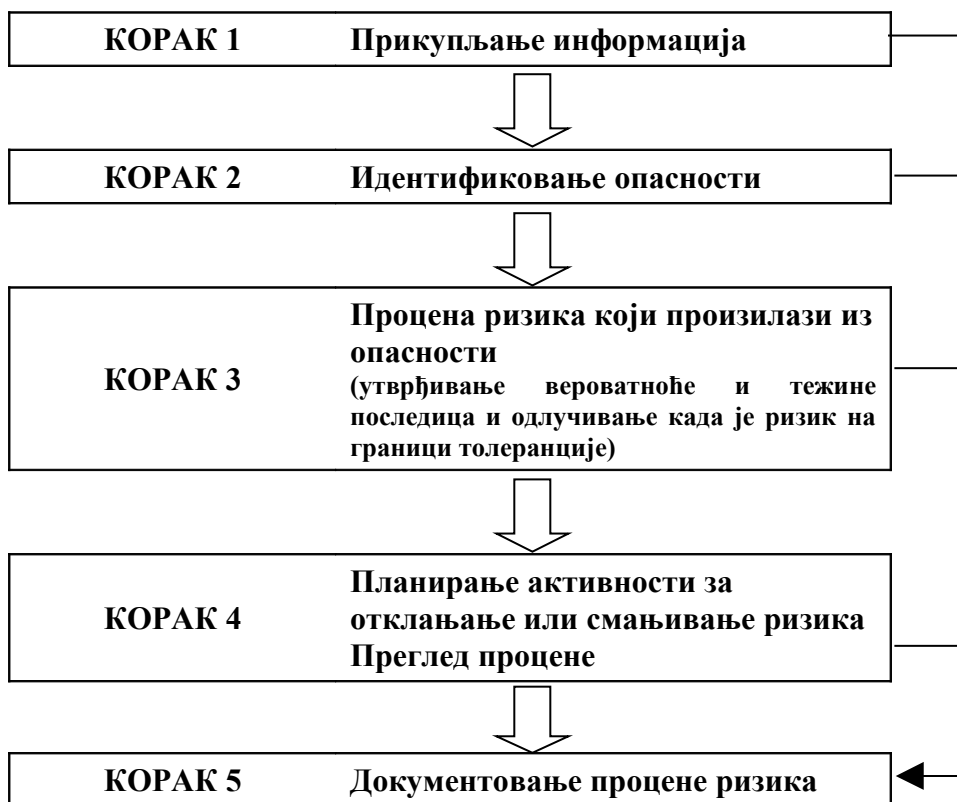
Опасност је све оно што може изазвати потенцијалну штету.

Опасности могу да утичу на људе, имовину, процесе производње; оне могу изазвати, повреде на раду и болести, губитак производње, оштећење машина, итд.

Ризик на раду се односи на могућност и на тежину повреде или обољевања насталог као резултат излагања опасностима.

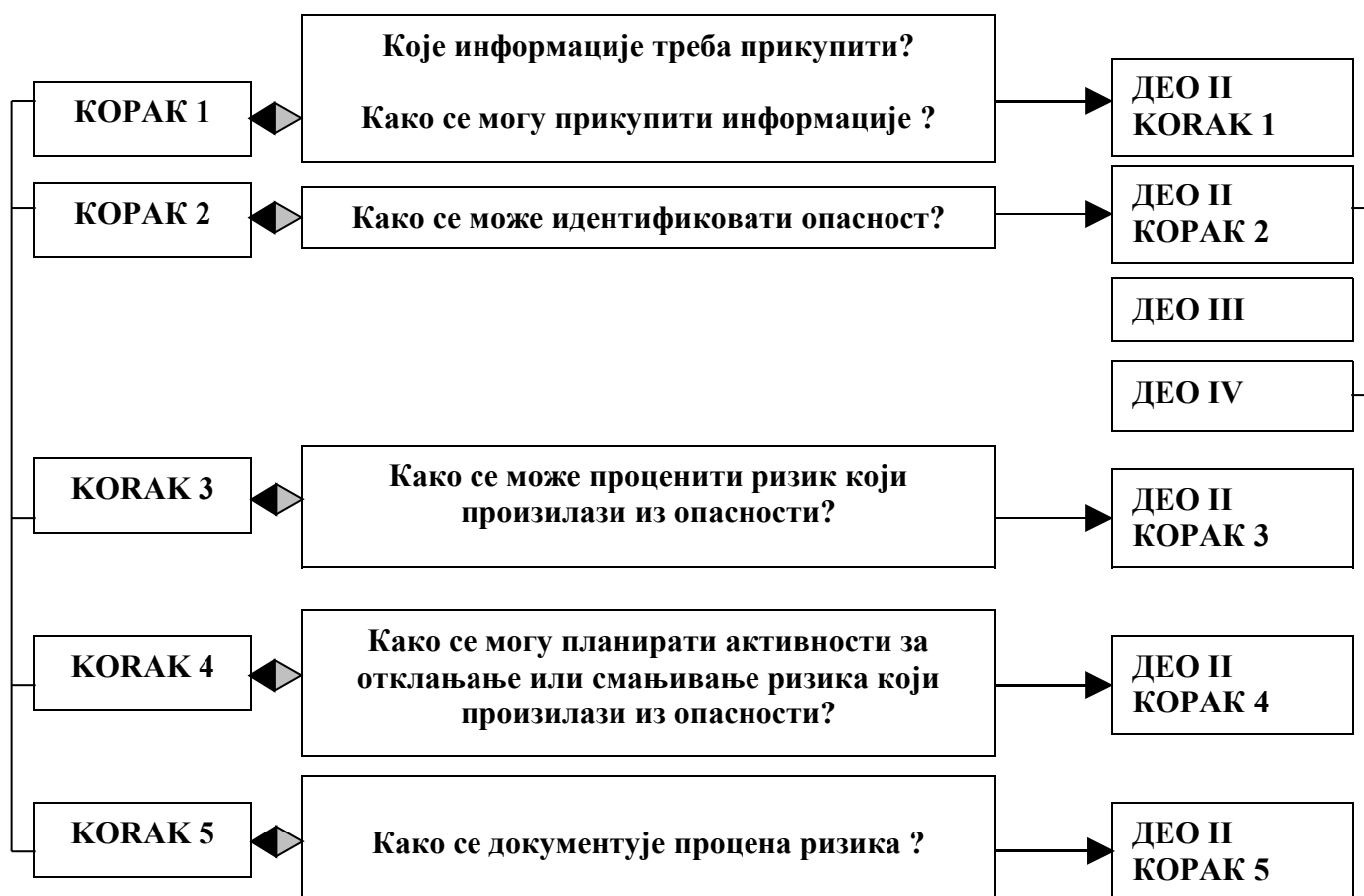
Како се може вршити процена ризика?

Процена ризика на радном месту се врши у пет једноставних корака, као што је доле приказано.

ОВАЈ ПРИРУЧНИК ЋЕ ВАМ ПОМОЋИ ДА ПРОЂЕТЕ КРОЗ СВЕ КОРАКЕ, И ДА УРАДИТЕ И ДОКУМЕНТУЈЕТЕ ВАШУ ПРОЦЕНУ РИЗИКА

Како би требало да користим овај приручник?

ДЕО II:

ПРОЦЕНА РИЗИКА- УОПШТЕНО

Корак 1

Које информације треба прикупљати?

Да би се извршила процена професионалног ризика на радном месту треба знати:

- локацију где се налази радно место, или место где се посао обавља;
- ко ради на тим радним местима : посебну пажњу обратити на оне групе за које постоји већа професионална опасност него за остале запослене, као што су на пример труднице, млади запослени или запослени инвалиди. Такође се то односи на раднике који обављају повремене послове, сууговараче и посетиоце и запослене који раде са стране (као што су возачи и они који посећују клијенте и кориснике код куће, итд);
- која се опрема, материјали и процеси рада користе;
- која врста посла се обавља (на који начин и колико дуго времена);
- које опасности су већ биле установљене, и који су њихови извори били;
- које су потенцијалне последице постојећих опасности;
- које су мере заштите коришћене;
- о којим повредама на раду, професионалним болестима и другим случајевима угрожавања здравља се извештавало;
- које правне и друге регулативе се односе на радно место.

Како се могу прикупљати информације?

Информације се могу тражити у следећим изворима:

- техничким подацима о опреми, материјалима и супстанцама које се користе на радном месту;
- технолошким процедурама и приручницима за рад;
- резултатима мерења штетности, или опасности и фактора напора на радном месту;
- подацима о броју повреда на раду и професионалних болести;
- спецификацијама о произвођачима хемијских супстанци;
- правним регулативама и техничким стандардима;
- научној и техничкој литератури.

Информација се може такође прибавити:

- посматрањем радног окружења;
- посматрањем обављања послова на радном месту;
- посматрањем обављања послова изван радног места;
- интервјуисањем запослених ;
- посматрањем спољних фактора који могу имати утицај на радно место (послови које обављају трећа лица, временски услови)

Корак 2

Како се може установити опасност?

За идентификовање опасности се користи **ОПШТА ЧЕКЛИСТА** у коју се бележе одговори:

- уколико знате да постоји опасност →

Убележите „ДА”

- уколико знате да опасност не постоји →

Убележите „НЕ”

- уколико нисте сигурни да опасност постоји: користите **СПЕЦИФИЧНУ ЧЕКЛИСТУ О ОПАСНОСТИ** која је наведена у колони 5
- уколико у колони 5 **ОПШТЕ ЧЕКЛИСТЕ** не постоји специфична чеклиста о опасности, ви можете потражити даље информације на вебсајту Европске Агенције <http://hwi.osha.europa.eu> или код државних органа.

Ми смо такође обезбедили неке чеклисте за следеће секторе:

Канцеларијски рад,
Грађевинарство,
Поправка аутомобила,
Производња хране,
Дрвна индустрија,
Пољопривреда,
Мали рудници

Уколико сте укључени у једну од ових активности, идите на специфичну секторску чеклисту у Делу IV

**ВАША ПРОЦЕНА РИЗИКА
ТРЕБА ДА СЕ СПРОВОДИ
КРОЗ АКТИВНО УКЉУЧИВАЊЕ
СВИХ НА РАДНИМ МЕСТИМА**

Општа Чеклиста

Бр.	Опасност	ДА	НЕ	НЕЗНАМ (ићи на спец. чеклисту опасности)
1.	Неравне или клизаве површине (што може изазвати клизање, саплитање, падање, итд.)	☐	☐	Део III-1
2.	Кретање возила и машина	☐	☐	Део III-2
3.	Покретни делови машина	☐	☐	Део III-3
4.	Предмети и делови опасних површина (оштре, храпаве, итд.)	☐	☐	
5.	Топле или хладне површине, материјали, итд.	☐	☐	
6.	Радна места на висини и тачке за пењање (што може изазвати пад са висине)	☐	☐	
7.	Ручни алат	☐	☐	
8.	Висок притисак	☐	☐	
9.	Електричне инсталације и опрема	☐	☐	Део III-4
10.	Ватра	☐	☐	Део III-5
11.	Експлозија	☐	☐	Део III-6
12.	Хемијске супстанце (укључујући прашину) у ваздуху	☐	☐	Део III-7
13.	Бука	☐	☐	Део III-8
14.	Вибрација руку и рамена	☐	☐	Део III-9
15.	Вибрација целог тела	☐	☐	Део III-10
16.	Осветљење	☐	☐	
17.	UV, IC, ласерска и микроталасна зрачења	☐	☐	
18.	Електромагнетна поља	☐	☐	
19.	Топла или хладна клима	☐	☐	
20.	Дизање и спуштање терета	☐	☐	
21.	Неправилно држање тела током рада	☐	☐	
22.	Биолошке опасности (вируси, паразити, гљивице, бактерије)	☐	☐	
23.	Стрес, насиље, злостављање	☐	☐	
24.	Остало: молимо да наведете и да обележите са „ ДА ”	☐	☐	

Корак 3

Како се може проценити ризик који произилази из опасности?

А. За сваку идентификовану опасност:

Одлучити да ли је ризик мали, средњи или висок узимајући у обзир вероватноћу и тежину последице која може да буде изазвана опасношћу.

Користите доњу табелу да бисте донели такву одлуку.

		Тежина последице		
		Мала	Средња	Велика
В е р о в а т н о ћ а	Врло невероватно	Мали (1)	Мали (1)	Средњи (2)
	Вероватно	Мали (1)	Средњи (2)	Висок (3)
	Врло вероватно	Средњи (2)	Висок (3)	Висок (3)

- **Висока невероватност:** се не може манифестовати током целокупне професионалне каријере запосленог.
- **Вероватност:** се може манифестовати само неколико пута током професионалне каријере запосленог.
- **Висока вероватност:** се може манифестовати са понављањем током професионалне каријере запосленог.
- **Мала тежина последице:** повреде и болести које не узрокују продужено дејство (као што су мање сметње, иритације очију, главобоље, итд.).
- **Средња тежина последице:** умерено изазивање повреда и болести, али са продуженим дејством или периодичним повратним болом (као што су ране, обичне фрактуре, опекотине другог степена на ограниченим површинама тела, кожне алергије, итд.).
- **Велика тежина последице:** повреде и болести изазване тешким и сталним болом и/или смрт (ампутације, озбиљније фрактуре које воде у инвалидност, рак, опекотине другог или трећег степена на великим површинама тела, итд.).

Б. Одлучити да ли је ризик који произилази из опасности прихватљив или неприхватљив.

Уопштено:

- високи ризик је неприхватљив,
- мали и средњи ризик је прихватљив,

Уколико није усаглашен са правном регулативом, ризик је неприхватљив.

Запамтити:

Ваша процена ризика треба да се врши уз активну укљученост запослених. Када се одлучује о прихватљивости ризика, треба имати на уму пол, године и такође здравствено стање запослених за које се процена ризика врши.

Корак 4

Како се могу планирати активности за елиминисање или смањење ризика који произилази из опасности?

Уколико је ризик висок и процењен као неприхватљив, потребно је одмах предузети активности за његово смањење.

Уколико је ризик средњи и процењен као прихватљив, препоручује се планирање активности за смањење тог степена ризика.

Уколико је ризик мали и процењен као прихватљив, неопходно је да се обезбеди да се тај степен ризика задржи на истом нивоу.

Превентивне и заштитне мере треба да буду спроведене по следећем редоследу приоритета:

- елиминисање опасности/ризика
- минимизирање опасности/ризика, кроз организационе мере,
- минимизирање опасности/ризика, кроз мере колективне заштите,
- смањење ризика, кроз одговарајућа средства и опрему за личну заштиту на раду

Да бисте пронашли примере мера које се могу користити за смањење ризика, идите на специфичну чеклисту опасности у Делу III или Делу IV.

Корак 5

Како се документује процена ризика?

Може се документовати процена ризика за свако радно место користећи наведени ФОРМУЛАР О ПРОЦЕНИ РИЗИКА.

Унесите основне информације:

- назив послодавца и адреса,
- назив радног места за које се врши процена ризика,
- име или имена лица која раде на том радном месту за које се врши процена ризика,
- датум процене ризика и име или имена лица која врше процену ризика.

Унесите идентификоване опасности (за које сте забележили „ДА” у ОПШТОЈ ЧЕКЛИСТИ) у колони 2 ФОРМУЛАРА О ПРОЦЕНИ РИЗИКА.

За сваку идентификовану опасност:

- навести превентивне/ заштитне мере које се користе да се ограничи ризик који произилази из опасности у колони 3;
- навести резултате процене ризика (нпр. висок/неприхватљив) у колони 4;
- навести планиране активности за смањење ризика у колони 5.

Формулар о Процени Ризика

Датум:----- Карта Бр:-----

Назив фирме и адреса:		Процену ризика урадили (имена процењивача)		
Радно место: (назив радног места)		Име и презиме запосленог (име лица које ради на том радном месту)		
БР.	Опасност	Примењене превентивне мере	Процењени ризик	Планиране активности за смањење ризика
1	2	3	4	5
Потпис/потписи лица задужених за процену ризика		Потпис/потписи запослених на радном месту		

ДЕО Ш:

ИДЕНТИФИКАЦИЈА ОПАСНОСТИ И ИЗБОР ПРЕВЕНТИВНИХ МЕРА-УОПШТЕНО

Чеклиста бр. 1 ОПАСНОСТ: НЕРАВНЕ И КЛИЗАВЕ ПОВРШИНЕ

Део А: Да ли на радном месту постоји опасност?

ДА - уколико сте обележили бар један одговор који је означен са ●

Истичемо да доле наведена листа не покрива све могуће случајеве у којима постоји опасност!

ПИТАЊА	ДА	НЕ
1. Да ли су подови неравних површина, незавршених ивица, са рупама, пукотине?	●	○
2. Да ли су подови прашњави и клизави, влажни због чишћења, течности, кише, блата	●	○
3. Да ли има прагова или других промена на вишим спратовима?	●	○
4. Да ли има развучених каблова на поду?	●	○
5. Да ли запослени могу пасти или се оклизнути због неодговарајуће обуће?	●	○
6. Да ли се подови одржавају уредним?	○	●
7. Да ли има предмета који сметају искључујући оне који се не могу померити?	●	○
8. Да ли су обележени предмети који сметају, а не могу се померити?	○	●
9. Да ли су сви пролази за кретање/саобраћај обележени?	○	●
10. Да ли је осветљење подова и пролаза за кретање/саобраћај, одговарајуће?	○	●

Део Б: Примери превентивних мера које се могу користити за смањење ризика

- Пажљив одабир подова, поготово уколико постоји могућност да постану влажни или прашњави услед процеса рада, одржавање површина подова сувим
- Уколико је неопходно, хемијско третирање клизавих површина, користити одговарајуће методе чишћења
- Омогућити редовну проверу подова и пролаза за саобраћај и кретање
- Отклонити шупљине, пукотине, похабане тепихе или неравнине, одржавати подове и пролазе за саобраћај и кретање чистим
- Уклонити прагове или ограничити њихову висину, означавајући их видљивим
- Обезбедити запосленима одговарајућу обућу
- Обезбедити да подови и пролази за саобраћај и кретање буду одговарајуће обележени
- Обезбедити адекватно осветљење подова и пролаза за кретање и за саобраћај
- Постављање опреме на начин да се избегне пролазак каблова преко пешачких пролаза, користити прекриваче за каблове да би их безбедно фиксирани за површину
- Користити неклизајуће и материјале једноставне за чишћење за облагање подова и пролаза за кретање и саобраћај
- Обезбеђивање одговарајућег изливања течности у односу на површину подова и пролаза за саобраћај и за кретање

Део А: Да ли на радном месту постоји опасност?

ДА - уколико сте обележили бар један одговор који је означен са ●

Истичемо да доле наведена листа не покрива све могуће случајеве у којима постоји опасност!

ПИТАЊА	ДА	НЕ
1. Да ли се икада користе транспортна средства у неисправном стању?	●	○
2. Да ли су транспортна средства и опрема за дизање терета икада преоптерећени?	●	○
3. Да ли у пролазима за кретање и саобраћај има препрека?	○	●
4. Да ли је видно поље у пролазима за саобраћај и кретање ограничено?	●	○
5. Да ли транспортна средства икада користе неовлашћена лица?	●	○
6. Да ли је терет увек адекватно обезбеђен?	○	●
7. Да ли је видно поље возача икада ограничено огромним теретом?	●	○

Део Б: Примери превентивних мера које се могу користити за смањење ризика

- Обезбедити да се користе адекватна транспортна средства за рад
- Користити опрему за рад са оговарајућим сертификатима и лиценцама
- Користити опрему за рад у складу са информацијом произвођача и упутством за употребу
- Спровести редован технички надзор радне опреме
- Обезбедити да пролази за кретање и саобраћај буду одговарајуће обележени и да се одржавају чистим
- Обезбедити да пролази за саобраћај и кретање буду довољно широки и да нема мртвих углова на њима
- Обезбедити да терет буде адекватно смештен и обезбеђен
- Обезбедити да запослени буду одговарајуће обучени
- Обезбедити да транспортна средства која се сама крећу имају одговарајуће команде да би се превенирала неочекивана заустављања

Део А: Да ли на радном месту постоји опасност?

ДА - уколико сте обележили бар један одговор који је означен са ●

Истичемо да доле наведена листа не покрива све могуће случајеве у којима постоји опасност!

ПИТАЊА	ДА	НЕ
1. Да ли постоје неки опасни покретни делови машина без обезбеђења?	●	○
2. Да ли заштитне направе машина штите шаке, руке од опасних покретних делова машина?	○	●
3. Да ли су заштитне направе машина осигуране и није их лако скинути?	○	●
4. Да ли може да упадне неки предмет у покретне делове машина?	●	○
5. Да ли заштитне направе машина чине рад на њима неодговарајућим и отежаним?	●	○
6. Да ли машина може бити подмазана без скидања заштитних направа?	○	●
7. Да ли је могуће скинути заштитне направе са машине без њеног заустављања?	●	○
8. Да ли постоје необезбеђени зупчаници, колутови, точкови замајци?	●	○
9. Да ли постоје изложени појасеви или заштитни ланци?	●	○
10. Да ли постоје изложени комплети завртаја, кључева, карика?	●	○
11. Да ли су запосленом контроле укључења и искључења лако доступне?	○	●
12. Да ли постоји контрола за више од једног оператера?	●	○

Део Б: Примери превентивних мера које се могу користити за смањење ризика

- Обезбедити да машинама рукују обучени и овлашћени запослени
- Обезбедити да све заштитне направе и уређаји буду искоришћени и да су у функцији
- Користити постере и ознаке да подсети раднике о потреби заштите
- Обезбедити да сво неопходно обезбеђење и заштита буду постављени пре почетка рада машине
- Обезбедити да простори око машина буду чисти, уредни и ослобођени од препрека
- Обезбедити довољно простора да буде омогућено кретање радника
- Снабдети запослене одговарајућим средствима и опремом за личну заштиту на раду
- Обезбедити адекватно осветљење на машинама и око машина
- Увођење јасног система информација упозорења у циљу превенције од коришћења машина које су покварене, да би се избегле повреде на раду
- Обезбеђење да машине буду одржаване и да се кварови на њима отклањају одмах
- Обезбедити да постоји довољно растојање између покретних делова машине и фиксних делова који се налазе у близини машине

Део А: Да ли на радном месту постоји опасност?

ДА - уколико сте обележили бар један одговор који је означен са ●

Истичемо да доле наведена листа не покрива све могуће случајеве у којима постоји опасност!

ПИТАЊА	ДА	НЕ
1. Да ли сте сигурни где се налазе сигурносни прекидачи и да су у функцији?	☐	☒
2. Да ли постоји било каква оштећена изолација на линијама машина, жице, петље?	☒	☐
3. Да ли постоји оштећена електрична опрема услед неовлашћеног приступа?	☒	☐
4. Да ли постоји нека табла за ел.опрему без ознаке IEC-60417-5036 црно, жута?	☒	☐
5. Да ли постоји нека оштећена пломба на машинама?	☒	☐
6. Да ли је могуће да се користи ел.опрема на неадекватан начин?	☒	☐
7. Да ли је могуће да се користи влажна ел. опрема или мокрим рукама, одећом?	☒	☐
8. Да ли је могуће да се ради у опасној близини електричном систему?	☒	☐
9. Да ли се у близини радне површине налазе било какви покретни делови?	☒	☐
10. Да ли постоје спроводни делови који нису повезани на систем уземљења?	☒	☐
11. Да ли постоје било каква електростатичка пуњења?	☒	☐

Део Б: Примери превентивних мера које се могу користити за смањење ризика

- Извршити визуелну проверу дефеката пре него што почне рад
- Обезбедити редовно тестирање које спроводе експерти за електрику
- Користити опрему са ознаком СЕ
- У случају оштећења или дефекта опреме треба искључити довод електричне енергије на сигурносни прекидач и одмах искључити утикач из струје и дати извештај о штети
- Обезбедити да дефекти буду поправљени од стрне стручњака за електрику
- Одабрати одговарајући тип опреме, као што је тип заштите, механичка заштита итд.
- Обављати посао у складу са упутствима
- Деелектризирати линије машина
- Ограничити радни простор од опреме за дизање
- Проверавати радовно електричну опрему пре њеног коришћења а по обављеној оправци
- Користити уземљење

Чеклиста бр. 5 ОПАСНОСТ: ПОЖАР

Део А: Да ли на радном месту постоји опасност?

ДА - уколико сте обележили бар један одговор који је означен са ●

Истичемо да доле наведена листа не покрива све могуће случајеве у којима постоји опасност!

ПИТАЊА	ДА	НЕ
1. Да ли се користе оксидирајуће или запаљиве материје, фарбе, адхезиви, раствори?	●	○
2. Да ли се оксидирајуће, запаљиве материје складиште у простору са вентилацијом?	○	●
3. Да ли је за опасне хемикалије на располагању Упутство за коришћење опасних материја?	○	●
4. Да ли постоје извори паљења, отворена ватра, висока температура, електростатички напон?	●	○
5. Да ли су простори са опасношћу од ватре, одговарајуће означени?	○	●
6. Да ли су запослени који користе запаљиве супстанце информисани о опасностима?	○	●
7. Да ли је противпожарна опрема на располагању и одговарајућа?	○	●
8. Да ли се противпожарна опрема сервисира редовно?	○	●
9. Да ли је противпожарна опрема лако доступна?	○	●
10. Да ли постоји план за хитност и евакуацију у случају пожара?	○	●
11. Да ли су стазе за евакуацију обележене?	○	●
12. Да ли постоје аларми за случај пожара?	○	●
13. Да ли се обављају противпожарне вежбе?	○	●
14. Да ли су обезбеђене противпожарне обуке?	○	●

Део Б: Примери превентивних мера које се могу користити за смањење ризика

- Одговарајуће складиштење запаљивих материја, где није повећана максимално дозвољена температура у просторији са таквим материјама
- Одвајање запаљивих супстанци
- Превенција и отклањање извора ватре, укључујући забрану пушења
- Обезбеђивање Упутстава за коришћење опасних материја за све запаљиве супстанце
- Ограђивање свих опасних простора
- Проверавање дозвола за рад уз употребу отворене ватре
- Обезбеђивање противпожарне опреме (избор противпожарне опреме зависи од врсте запаљивих материја и величине радног простора)
- Обезбеђивање да електрична опрема буде редовно проверавана
- Обезбеђивање одговарајућег избора противпожарне опреме
- Редовно проверавање и сервисирање противпожарне опреме
- Инсталирање опреме са алармима у случају пожара
- Прављење планова за стазе у случају евакуације и чување тих стаза чистим
- Обезбеђивање обуке за запослене
- Организовање вежби за случај опасности

Део А: Да ли на радном месту постоји опасност?

ДА - уколико сте обележили бар један одговор који је означен са ●

Истичемо да доле наведена листа не покрива све могуће случајеве у којима постоји опасност!

ПИТАЊА	ДА	НЕ
1. Да ли се користи било која експлозивна материја?	●	○
2. Да ли постоји Упутство за коришћење опасних материја за све експлозивне хемикалије?	○	●
3. Да ли су експлозивне хемикалије одговарајуће означене?	○	●
4. Да ли се у процесу рада производе експлозивне смеше (нпр.ваздух и гасови, водород и метан, ваздух и испарења бензена или ацетона, ваздух и прашина дрвета)?	●	○
5. Да ли постоји простор са ризиком од експлозије, складишта боја, лакова,гасова?	●	○
6. Да ли постоји простор са ризиком од експлозије, због повећане температуре?	●	○
7. Да ли су инсталације гаса затворене и да ли се редовно проверавају ?	○	●
8. Да ли се врши одабир елект. Опреме која се користи у експлозивним просторима	○	●
9. Да ли постоји извор ватре у експлозивним просторима?	●	○
10. Да ли постоји извор високе температуре у експлозивним просторима?	●	○
11. Да ли постоје електростатичка поља у експлозивним просторима?	●	○
12. Да ли постоји систем вентилације и да ли се он редовно проверава?	○	●
13. Да ли су означени простори са опасношћу од експлозије?	○	●
14. Да ли се континуирано надгледа концентрација експлоз.матер. у експл.простору	○	●
15. Да ли се редовно проверавају планови надзора?	○	●
16. Да ли су запослени који користе експлозивне материје редовно информисани о опасностима?	○	●

Део Б: Примери превентивних мера које се могу користити за смањење ризика

- Коришћење вентилације и надзора,
- Обезбеђивање Упутстава за коришћење опасних материја за све експлозивне хемијске супстанце,
- Превенција или елиминација извора ватре,
- Чувати супстанце које могу да направе експлозивне мешавине са ваздухом далеко од отворене ватре, електричне опреме, варница итд.
- Чувати складиштене минимале количине ових материја,
- Пратити упутства да се не складиште поједини производи заједно,
- Избегавање тровања и избегавање вађења количина производа из њихових оригиналних паковања,
- Ограђивање било ког опасног експлозивног простора,
- Обележавање сваког експлозивног простора,
- Проверити да су одговарајуће дозволе за рад уз употребу отвореног пламена,
- Обележавање пролаза за евакуацију и ослобађање таквих пролаза од препрека,
- Обука запослених,
- Увежбавање ситуација у хитним случајевима.

ДОДАЈТЕ ВАША ЗАПАЖАЊА

Део А: Да ли на радном месту постоји опасност?

ДА - уколико сте обележили бар један одговор који је означен са ●

Истичемо да доле наведена листа не покрива све могуће случајеве у којима постоји опасност!

ПИТАЊА	ДА	НЕ
1. Да ли се хемијске супстанце (класификоване као отровне, штетне, канцерогене, мутагене, корозивне, запаљиве и сл.) користе?	●	○
2. Да ли је на располагању Упутство за коришћење опасних материја?	○	●
3. Да ли су опасне хемикалије одговарајуће означене?	○	●
4. Да ли се са опасним материјама одговарајуће рукује?	○	●
5. Да ли су запослени који раде са опасним хемијским супстанцама редовно информисани о опасним својствима тих хемикалија?	○	●
6. Да ли млади или труднице имају контакт са канцерогеним и мутагеним материјама?	●	○
7. Да ли је обезбеђено мерење концентрације на радном месту, материја за које је установљена максимално дозвољена концентрација?	○	●
8. Да ли је концентрација хем. супстанци на радном месту нижа од максимално дозвољене концентрације?	○	●
9. Да ли је обезбеђена колективна заштитна опрема, општа и локална вентилација на радним местима где се користе хемикалије?	○	●
10. Да ли се вентилациони систем редовно проверава?	○	●
11. Да ли постоје средства и опрема за личну заштиту на раду за запослене који раде са хемикалијама?	○	●
12. Да ли се врше редовни здравствени прегледи радника изложених опасним хемијским супстанцама?	○	●
13. Да ли су запослени који раде са канцерогеним материјама под специјалним медицинским надзором?	○	●
14. Да ли су сви запослени обучени да на правилан начин користе и рукују са опасним хемијским супстанцама и њиховом припремом?	○	●

Део Б: Примери превентивних мера које се могу користити за смањење ризика

- ❑ Замена врло отровних супстанци са мање отровним супстанцама
- ❑ Елиминисање канцерогених и мутагених материја, уколико је могуће
- ❑ Коришћење аутоматског система за рад са опасним хемијским супстанцама
- ❑ Обезбеђивање Упутстава за коришћење опасних материја за све опасне хемијске супстанце
- ❑ Обезбеђивање да све опасне хемијске супстанце буду адекватно обележене
- ❑ Обезбеђивање да се са свим опасним хемијским супстанцама адекватно рукује
- ❑ Одвајање запаљивих хемијских супстанци једних од других
- ❑ Обезбеђивање да концентрација опасних хемијских супстанци буде мерена и надгледана
- ❑ Инсталирање одговарајуће опреме за колективну заштиту
- ❑ Обезбеђивање да радници буду опремељени личном заштитном опремом
- ❑ Обезбеђивање континуиране вентилације на свим радним местима где концентрација хемијских материја прелази максимално дозвољену концентрацију, поготово када је у питању бојење, лакирање, прскање, премазивање
- ❑ Брига о редовној техничкој провери опреме која се користи са хемикалијама
- ❑ Надзор и чишћење вентилационог система на редовној бази да би се успоставила максимална ефикасност тог система
- ❑ Обезбеђивање редовних медицинских прегледа за запослене који су изложени опасним хемијским материјама, поготово канцерогеним и мутагеним материјама
- ❑ Редовна обука запослених о ризику који произилази из опасних хемијских супстанци и о безбедном раду са тим супстанцама

ДОДАЈТЕ ВАША ЗАПАЖАЊА

Чеклиста бр. 8 ОПАСНОСТ: БУКА

Део А: Да ли на радном месту постоји опасност?

ДА - уколико сте обележили бар један одговор који је означен са ●

Истичемо да доле наведена листа не покрива све могуће случајеве у којима постоји опасност!

ПИТАЊА	ДА	НЕ
1. Да ли се висок ниво буке јавља као резултат процеса рада (нпр. удар метала о метал, оруђа, машине)?	☒	☐
2. Да ли се висок ниво буке јавља као резултат амбијенталне буке која продире у зграде?	☒	☐
3. Да ли је ниво буке у производњи толики да запослени не може да чује алармне сигнале?	☒	☐
4. Да ли је бука толико јака да ви треба да појачате ваш глас да бисте разговарали са људима на вашем радном месту?	☒	☐
5. Да ли ви ненамерно појачавате ваш глас када разговарате са људима по напуштању вашег радног места?	☒	☐

Део Б: Примери превентивних мера које се могу користити за смањење ризика

- Одређивање излагања запослених, провера усклађености излагања са ограничењима прописаним у законодавству
- Примена техничких мера којима се смањује емисија буке, (нпр. изоловање вибрирајуће машине, или компоненти из њиховог окружења
- Постављање извора буке што даље од запослених
- Ограничавање временаведеног у бучним просторима
- Подизање преграда око машина да би се смањила емисија буке
- Увођење преграда да би се блокирао директан долазак буке
- Идентификовање зона за коришћење средстава за заштиту слуха и њихово обележавање знацима који показују да је то зона у којој се мора користити средства за заштиту слуха
- Обезбеђивање одговарајућих средстава за заштиту слуха у консултацији са запосленима или њиховим представницима
- Обезбеђивање коришћења средстава за заштиту слуха
- Обезбеђивање да се средства за заштиту слуха адекватно користе и одржавају
- Обезбеђивање информација, инструкција и обуке
- Обезбеђивање редовне провере слуха за све запослене који су изложени високом нивоу буке

Чеклиста бр. 9 ОПАСНОСТ: ВИБРАЦИЈЕ

Део А: Да ли на радном месту постоји опасност?

ДА - уколико сте обележили бар један одговор који је означен са ●

Истичемо да доле наведена листа не покрива све могуће случајеве у којима постоји опасност!

ПИТАЊА	ДА	НЕ
1. Да ли се процес рада обавља у условима да се често или током дужег временског периода јасно осећају вибрације?	☒	☐
2. Да ли се процес рада обавља у условима да се често или током дужег временског периода користе ручни алати и опрема која ствара вибрације?	☒	☐

Део Б: Примери превентивних мера које се могу користити за смањење ризика

- Одређивање нивоа излагања запослених вибрацијама, провера поштовања прописаних ограничења излагања вибрацијама
- Изолација радног места, (седишта, подова) од вибрација
- Избегавање коришћење или замена опреме и алата који стварају вибрације
- Смањење временаведеног у раду са опремом која ствара вибрације
- Коришћење одговарајућих алата, (опремљених додацима који ублажавају вибрације) и њихово прописно одржавање
- Поштовање инструкција за коришћење опреме и алата
- Обезбеђивање одговарајуће обуке и информација
- Набавка заштитних рукавица да се омогући заштита од вибрације шаке и руке
- Обезбеђивање да се заштитне рукавице користе и да се адекватно одржавају
- Обезбедити одговарајућу температуру на радном месту и у радној околини, посебно за руке, радити вежбе за руке
- Обезбеђивање заштитне одеће неопходне за заштиту запослених од хладноће и од влаге
- Обезбеђивање редовних медицинских прегледа

Део А: Да ли на радном месту постоји опасност?

ДА - уколико сте обележили бар један одговор који је означен са ●

Истичемо да доле наведена листа не покрива све могуће случајеве у којима постоји опасност!

ПИТАЊА	ДА	НЕ
1. Да ли је радно место довољно осветљено за ефикасно и безбедно обављање радних задатака?	☐	☒
2. Да ли постоје сенке у просторијама за рад што може утицати на безбедност и ефикасност рада?	☒	☐
3. Да ли постоји адекватно осветљење у просторима за кретање, ходницима, степеништу, складиштима, за безбедно кретање и уочавање препрека, (као што су рупе на поду, остављени предмети на поду, степенице, клизаве површине ивице платформи, итд)?	☐	☒
4. Да ли неки извори осветљења или осветљене површине могу негативно да утичу на чуло вида запослених?	☒	☐
5. Да ли има приговора запослених на лошу видљивост, блештање, осветљење?	☒	☐
6. Да ли има јаких контраста у видном пољу што утиче на замор очију?	☒	☐
7. Да ли има заслепљујућих рефлексија од полираних, сјајних површина?	☒	☐
8. Да ли има јаких искри и вибрација светла што води у визуелни стрес?	☒	☐
9. Да ли боје предмета у радном окружењу изгледају природно у осветљењу?	☐	☒
10. Да ли су боје којима су означене опасности препознатљиве под вештачким осветљењем?	☐	☒
11. Да ли запослени могу да виде треперење светла?	☒	☐
12. Да ли на ротирајућим машинама постоји стробоскопски ефекат услед осветљења?	☒	☐

Део Б: Примери превентивних мера које се могу користити за смањење ризика

- Периодично мерење осветљења и усклађености осветљења у радној околини,
- Периодично мерење осветљења и усклађености осветљења у просторима где се креће, ходницима, итд,
- Усаглашен програм одржавања осветљења, укључујући фреквенцију и учесталост замене сијалица, интервале чишћења просторија и метода чишћења,
- Усклађеност са основним принципима осмишљавања осветљења радног места, кроз врсту и спецификацију сијалица а у вези са њиховом снагом, бојом осветљења, и повратном бојом осветљења, као и везано за финиширање површина везано за рефлексију, боју, матирање и гланцање подних површина,
- Коришћење додатног локалног и локализованог осветљења на радном месту тамо где се захтева висок ниво осветљења,
- Коришћење више индиректног осветљења и локалног осветљења да би се елиминисале сенке у редном простору,
- Избегавање угланцаних површина подова на радном месту, као и угланцаног намештаја, столова, итд,
- Избегавање ударног и стробоскопског ефекта,
- Периодично коришћење чеклисте или вођених интервијуа са запосленима а у вези са проблемима са осветљењем.

ДЕО IV:**ИДЕНТИФИКОВАЊЕ ОПАСНОСТИ И ИЗБОР ПРЕВЕНТИВНИХ
МЕРА ЗА СПЕЦИФИЧНЕ СЕКТОРЕ И ПОСЛОВЕ****Чеклиста: КАНЦЕЛАРИЈСКИ РАД****Део А: Да ли на радном месту постоји опасност?**

ДА - уколико сте обележили бар један одговор који је означен са ●

Истичемо да доле наведена листа не покрива све могуће случајеве у којима постоји опасност!

ПИТАЊА	ДА	НЕ
РАДНА ОКОЛИНА		
Да ли је под одговарајуће прекривен без рупа и препрека?	☐	☒
Да ли је микроклима одговарајућа (температура, влажност и проток ваздуха) у складу са националним законодавством?	☐	☒
Да ли је величина канцеларије одговарајућа броју запослених у њој (у односу на национално законодавство)?	☐	☒
Да ли канцеларија има природно осветљење?	☐	☒
У случају рада са видео дисплејима, да ли на прозорима постоје застори уз помоћ којих се елиминише светлост која смета екрану?	☐	☒
Да ли извори светлости, врата и прозори, намештај или зидови праве рефлексију на екран монитора?	☒	☐
Да ли бука омета пажњу и вербалну комуникацију?	☒	☐
Да ли каблови ометају запослене у њиховом слободном кретању и представљају опасност од спотицања?	☒	☐
Да ли запослени имају довољно простора за промену положаја?	☐	☒
Да ли се зграда одговарајуће чисти и одржава?	☐	☒
Да ли је опрема за прву помоћ на располагању и да ли су запослени обучени да је користе?	☐	☒
Да ли су стазе за евакуацију одговарајуће означене и да ли се држе чистим?	☐	☒
ВИДЕО ДИСПЛЕЈИ И РАЧУНАРИ		
Да ли су слике на видео дисплеју добре, јасне и одговарајуће величине?	☐	☒
Да ли су слике на видео дисплеју без вибрација?	☐	☒
Да ли корисник може лако да приступи подешавању и контрастима пре почетка рада?	☐	☒
Да ли видео дисплеј може да се помери и премести на жељено место ?	☐	☒

ПИТАЊА	ДА	НЕ
Да ли основно и локално осветљење омогућава задовољавајуће светло и контраст између екрана и подлоге на видео пројекцији?	☐	☒
Да ли је растојање између екрана монитора и очију од 50 до 80цм?	☐	☒
Да ли је екран ослобођен од рефлексије која може да поремети видљивост?	☐	☒
Да ли је кућиште рачунара одвојено од монитора? Да ли је омогућен комфорни положај тела, руку и шака?	☐	☒
Да ли је простор за тастатуру и миша довољан за ослонац зглоба и чланка корисника?	☐	☒
Да ли су тастатура и миш у близини једно другом? Да ли су они на истом нивоу?	☐	☒
Да ли је површина тастатуре мат боје да би се спречила рефлексија?	☐	☒
Да ли се симболи на тастатури могу лако препознати, да би их запослени могли добро прочитати уколико се налазе у правилном радом положају?	☐	☒
ОПРЕМА НА РАДНОМ МЕСТУ		
Да ли постоје удобне столице које обезбеђују слободан покрет и комфоран положај тела?	☐	☒
Да ли је висина столице лако подесива?	☐	☒
Да ли је висина наслона столице подесива?	☐	☒
Уколико је неопходно да ли постоји ослонац за руке?	☐	☒
Уколико је неопходно да ли постоји ослонац за ноге?	☐	☒
Да ли најчешће коришћена опрема и други предмети на радном месту могу да се дохвате без окретања главе и тела?	☐	☒
Да ли висина стола омогућава покретљивост ногу и стопала?	☐	☒
Да ли је држач страница подесив, да ли може бити фиксиран у положај који омогућава комфортно читање за корисника?	☐	☒
ЕРГОНОМИЈА СОФТВЕРА		
Да ли софтвер омогућава извршење радних задатака?	☐	☒
Да ли софтвер може бити подешен за почетнички ниво?	☐	☒
Да ли софтвер обезбеђује помоћ на матерњем језику?	☐	☒
Да ли софтвер представља информације у форми прилагођеној кориснику?	☐	☒
Да ли запослени имају помоћ и стручну подршку у случају проблема са софтвером?	☐	☒
ОРГАНИЗАЦИЈА РАДА		
У случају континуираног рада испред екрана, да ли је могуће да се узме одговарајућа пауза или да ли запослени може мењати врсту посла?	☐	☒
Да ли је реална дужина рада испред екрана краћа од 6 часова дневно?	☐	☒

ПИТАЊА	ДА	НЕ
Да ли се послови запослених мењају?	☒	☐
Да ли запослени могу да контролишу редослед по којим обављају своје послове?	☐	☒
Да ли су запослени под изузетаним притиском да испуне циљеве у одређеном року?	☐	☒
Да ли послодавац обезбеђује адекватне информације, обуку и консултације пре почетка рада на радним местима на којима се користе рачунари?	☐	☒
ОПАСНОСТ ПО ЗДРАВЉЕ	☐	☒
Да ли се обраћа пажња на приговоре запослених да имају проблема са видом?	☐	☒
Да ли се вид запослених систематски контролише(као што се захтева националним законодавством)?	☐	☒
Уколико офтаматолошки преглед утврди да наочаре или контакт сочива запосленог нису одговарајуће за рад са видео дисплејом, да ли се запосленом обезбеђују неопходне наочаре за јасан вид?	☐	☒
Уколико се запослени жали на мускуло-скелетни бол (врата, кичме, рамена, ногу) да ли се ради ергономска процена радног места?	☐	☒

Део Б: Примери превентивних мера које се могу користити за смањење ризика

РАДНА ОКОЛИНА

- Израда редовне процене ризика
- Консултовање особља о одговарајућим променама у радном окружењу
- Мерење и надгледање параметара окружења
- Укључивање експерата када се дизајнирају или преуређују радна места

ВИДЕО ЈЕДИНИЦЕ И РАЧУНАРИ

- Обезбеђивање да се користи одговарајућа опрема за све врсте послова
- Узимање у обзир ергономских аспеката када се дизајнира или преуређује једно радно место

ОПРЕМА НА РАДНОМ МЕСТУ

- Редовно одржавање опреме
- Преуређење радног простора, ергономска интервенција

ЕРГОНОМИЈА СОФТВЕРА

- Обука запослених да користе софтвер
- Примена резултата техничког напретка, апдејтовање и ојачавање софтвера

ОРГАНИЗАЦИЈА РАДА

- Обезбеђивање упутстава запосленима о безбедности и здрављу на раду
- Континуирана процена ефикасности превентивних мера
- Консултовање запослених о одлукама у погледу организације рада
- Надгледање здравствених ефеката рада и радног времена и временског распореда

ОПАСНОСТИ ПО ЗДРАВЉЕ

- Увођење ергономске функционалности опреме на радном месту, поготово удаљености између стола, монитора и столице
- Адекватно осветљење, елиминација рефлексације и заслепљености на видео дисплеју
- Систематски медицински надзор здравља запослених, поготово када су у питању проблеми са видом и мускуло-скелетни проблеми

Чеклиста: ГРАЂЕВИНАРСТВО

Део А: Да ли на радном месту постоји опасност?

ДА - уколико сте обележили бар један одговор који је означен са ●

Истичемо да доле наведена листа не покрива све могуће случајеве у којима постоји опасност!

ПИТАЊА	ДА	НЕ
Да ли запослени могу безбедно да дођу до својих радних места?	☐	☒
Да ли су градилишта ограђена тако да грађани не могу да приступе?	☐	☒
Да ли су примењене мере за заштиту грађана (нпр. који пролазе поред градилишта)?	☐	☒
Да ли су стазе и саобраћајнице чисте и добро осветљене?	☐	☒
Да ли су возила на градилишту опремљена звучним сигналним уређајима који сигнализирају кретање возила у назад?	☐	☒
Да ли је градилиште одржава уредним?	☐	☒
Да ли је градилиште добро осветљено?	☐	☒
Да ли на градилишту постоје одговарајући знаци обавештења и упозорења?	☐	☒
Да ли су обезбеђене одговарајуће помоћне просторије (гардеробе, купатила, итд)?	☐	☒
Да ли су обезбеђена одговарајућа места за обедовање, кантине, итд?	☐	☒
Да ли су обезбеђена места за пружање прве помоћи и здравствених прегледа?	☐	☒
Да ли су радници оспособљени за безбедан и здрав рад?	☐	☒
Да ли постоји одговарајућа опрема за манипулацију тешким теретима?	☐	☒
Да ли постоје енергетски водови (укопани или надземни)?	☐	☒
Да ли се користи опрема која се непосредно напаја електричном енергијом?	☐	☒
Да ли се предузимају мере предострожности да се обезбеди да се електрични системи и опрема одржавају и често надзиру од стране компетентних лица?	☐	☒
Да ли скеле на градилишту постављају, подижу и демонтирају компетентна лица?	☐	☒
Да ли је обезбеђена периодична контрола и провера скела?	☐	☒
Да ли запослени користе лестве само за обављање лакших краткотрајних послова и када за то нема другог избора?	☐	☒
Да ли радници знају да на најбезбеднији начин поставе и користе лестве?	☐	☒
Да ли је ширина базишта на скели увек већа минималне (80cm)?	☐	☒
Да ли лифтове и дизалице постављају и одржавају компетентна лица?	☐	☒

ПИТАЊА	ДА	НЕ
Да ли запослени користе одговарајућа средства и опрему за личну заштиту на раду или сигурносне појасеве када раде на висини?	☐	☒
Да ли су примењене мере за спречавање пада запослених и предмета са висине?	☐	☒
Да ли сви запослени на градилишту користе адекватна средства и опрему за личну заштиту на раду (обућу, шлемове и др.)?	☐	☒
Да ли се примењују одговарајуће мере да се спречи или смањи излагање прашини од дрвета, цемента, силиконској прашини?	☐	☒
Да ли се примењују одговарајуће мере да се спречи или смањи излагање буци и вибрацијама?	☐	☒
Да ли се опрема и машине одржавају у безбедним условима?	☐	☒
Да ли су у функцији заштитне направе и уређаји машина?	☐	☒
Да ли се користи опрема за заштиту од бушења да минимизира ризик од пропадања?	☐	☒
Да ли су руковаоци возилима и постројењима одговарајуће оспособљени?	☐	☒
Да ли сви запослени добијају информације о потенцијалном ризику и установљеним превентивним мерама на језику и на нивоу који они разумеју?	☐	☒

Део Б: Примери превентивних мера које се могу користити за смањење ризика

ФАЗА ПРОЈЕКТОВАЊА

- Обезбеђивање да безбедност и здравље буду интегрисани у архитектонски дизајн
- Елиминисање ризика од пада обезбеђивањем одговарајућих лестви које ће се користити уз одговарајући нагиб и бити одговарајуће осигуране од непажљивог покрета
- Пројектовање и изградња приступних стаза за кров
- Обезбеђивање да се свако средство за дизање и алати за дизање, укључујући њихове саставне елементе, додатке, и подршку буду доброг дизајна и конструкције, адекватно инсталирани и коришћени, сервисирани и одржавани под dobrим условима, прегледани и тестирани од стране компетентних лица у складу са националним законодавством и којима рукују запослени који су добили одговарајућу обуку
- Обезбеђивање адекватног и одговарајућег осветљења за свако радно место, степениште и свако друго место на градилишту где запослени могу да прођу
- Планирање и вршење активности рушења само под надзором компетентног лица
- Организовање одговарајућег распореда изградње великих конструкција
- Одржавање зграде или рушење, предузети мере предострожности у случају рада са азбестом
- Обезбеђивање одговарајућег броја санитарних и погодности за одржавање личне хигијене и прање, просторија за исхрану и простора за склањање и заштиту током прекида рада због лошег времена

ОРГАНИЗАЦИОНА ФАЗА

- ❑ Модификовање распореда рада у циљу смањења ризика, уколико је то потребно
- ❑ Организовање задатака кроз увођење сличних заштитних активности које се обављају истовремено у циљу да се обезбеде колективне мере заштите
- ❑ Проверавање да сви запослени, укључујући оне који не разумеју добро језик земље у којој раде, разумеју потенцијалан ризик на градилишту, успостављене мере безбедности и њихову одговорност у погледу поштовања питања здравља и безбедности
- ❑ Снабдевање радника са неопходним средствима и опремом за личну заштиту на раду (шлемовима, рукавицама, маскама, сигурносним ципелама)
- ❑ Чувати средства за прву помоћ на градилишту

ФАЗА ИЗГРАДЊЕ

- ❑ Одредити координатора за безбедност и здравље који држи обуку о безбедности и здрављу
- ❑ Дневно вршити надзор услова на скелама, пре почетка било каквог рада на градилишту
- ❑ Никада не растављати делове скеле пре комплетирања радова,
- ❑ Обезбеђивање да ширина базишта на скели не буде ужа од 80cm
- ❑ За пењање на скелу увек користите одговарајуће лестве
- ❑ Обезбеђивање да покретне лестве буду постављене под одређеним нагибом, са врхом мердевина између простора где се налазе стопала запослених
- ❑ Обезбеђивање да ногаре мердевина буду од неклизајућег материјала и без икаквих препрека
- ❑ Никада не користите лестве дуже од 6 метара
- ❑ Када се пењете или силазите низ лестве увек будите лицем окренути њима, држећи се са обе руке. Увек остављајте алате у посебној кутији за то, притом користећи опрему за дизање којом чете их спустити или подићи
- ❑ Током рада на лествасма никада се не окрећите бочно према лествама
- ❑ Никада немојте радити на крову под неповољним временским приликама
- ❑ Ставите појас када радите на висини, укључујући рад на крову
- ❑ Никада не ходајте по површини прекривеној ломљивим материјалом
- ❑ Урадите дневну проверу главног електричног прекидача на градилишту и сваког електричног кабла или апарата који се налази испод, изнад и на градилишту, никада не почињите било какав рад пре него што компетентно лице не обави ту проверу
- ❑ Чувајте отровне и опасне материје и експлозиве под контролом и добро обележене
- ❑ Чувајте градилиште уредним у свако време
- ❑ Чувајте све пролазе без икаквих препрека

Чеклиста: ПРОИЗВОДЊА ХРАНЕ

Део А: Да ли на радном месту постоји опасност?

ДА - уколико сте обележили бар један одговор који је означен са ●

Истичемо да доле наведена листа не покрива све могуће случајеве у којима постоји опасност!

ПИТАЊА	ДА	НЕ
ОПРЕМА ЗА РАД		
Да ли се користе оштри алати (ножеви, секачи, бодежи)?	●	○
Да ли су све машине опремљене са заштитним направама?	○	●
Да ли се рад обавља на покретној линији (постоји ли ризик од повреда, посекотина, ампутација)?	●	○
Да ли одећа запослених може да се закачи за покретне делове машина и да прузрокује повреду?	●	○
Да ли се користе димњаци?	●	○
Да ли су запослени у контакту са топлим или замрзнутим материјама и/или опремом?	●	○
Да ли су машине чисте и безбедне када се прикључују на напајање?	●	○
ХЕМИЈСКЕ И БИОЛОШКЕ ОПАСНОСТИ		
Да ли се користи амонијак или друга хемикалија за хлађење?	●	○
Да ли је улазак у затворене цистерне или резервоаре неходан (нпр. током надзора, одржавања)?	●	○
Да ли су радници у директном контакту са сировим материјалима или материјалима животињског и биљног порекла (биолошка опасност)?	●	○
ЕКСПЛОЗИЈЕ		
Да ли има ситне прашине у радном окружењу?	●	○
Да ли има средстава за рад под притиском?	●	○
КВАЛИТЕТ ВАЗДУХА		
Да ли су запослени изложени непријатним мирисима?	●	○
Да ли се користе вентилатори без прекривача лопатица?	●	○
Да ли се користе адекватна средства за заштиту респираторног система радника?	○	●
РИЗИК ПО ЗДРАВЉЕ		
Да ли су запослени изложени топлим или хладном окружењу?	●	○
Да ли запослени носе терет или раде у сагнутом положају?	●	○
Да ли запослени раде у монотоним или форсираном темпу рада?	●	○
Да ли запослени раде ноћну смену?	●	○

Део Б: Примери превентивних мера које се могу користити за смањење ризика

ОПРЕМА ЗА РАД

- ❑ Обезбеђивање редовне и свеобухватне контроле запослени, опреме за рад и радних места
- ❑ Инсталирање одговарајућих заштитних направа и обезбеђивање да специфични делови опреме, мешалице, машине за сечење буду опремљене заштитним направама
- ❑ Адекватно коришћење средстава и опрема за личну заштиту на раду
- ❑ Омогућавање редовне обуке усмерене на специфичан ризик у овом сектору
- ❑ Обука радника за правилну употребу и одржавање машина и опреме, допуштајући само обученим радницима да раде на машинама и опреми
- ❑ Обезбеђивање да радници користе специфичне делове опреме у складу са безбедносним процедурама
- ❑ Редовно сервисирање и чишћење свих делова опреме
- ❑ Обезбеђивање класификације опасних делова опреме
- ❑ Никада немојте чистити и одржавати машине док су укључене у електричну струју

ХЕМИЈСКЕ И БИОЛОШКЕ ОПАСНОСТИ

- ❑ Користите правилно средства и опрему за личну заштиту на раду када радите са хемикалијама, рукавице, сигурносне наочаре, штитнике за лице, заштитне маске
- ❑ Обезбедити правилно обележавање просторија за припрему и складиштење хемикалија, укључујући упутства за руковање, складиштење и рад са процесном опремом
- ❑ Не улазити у цистерне или резервоаре без присуства другог лица
- ❑ Упознати запослене са ефектима хемикалија, као и са заштитом од тих ефеката и обезбеђивањем прве помоћи
- ❑ Обезбеђивање запосленима здравствене контроле у вези са специфичним захтевима радног места

ЕКСПЛОЗИЈЕ

- ❑ Процена безбедности раскладне опреме и опреме под притиском, редован надзор машина и опреме
- ❑ Посвећивање специјалне пажње чишћењу и одржавању машина и опреме поготово оне опреме где у ваздуху има прашине, јер прашина представља ризик од експлозије

КВАЛИТЕТ ВАЗДУХА

- ❑ Уколико је атмосфера загађена на радном месту, инсталирати, надзирати и одржавати вентилациони систем
- ❑ Опремање вентилатора који се налазе у близини машина са заштитом на крилцима
- ❑ Надзор квалитета ваздуха на радном месту

РИЗИК ПО ЗДРАВЉЕ

- ❑ Одржавање свих неопходних хигијенских стандарда
- ❑ Давање редовних информација и обука запосленима
- ❑ Обезбеђивање редовних лекарских прегледа запосленима
- ❑ Обезбеђивање пауза и одговарајућег распореда рада са могућношћу одмора

Чеклиста: ДРВНА ИНДУСТРИЈА

Део А: Да ли на радном месту постоји опасност?

ДА - уколико сте обележили бар један одговор који је означен са ●

Истичемо да доле наведена листа не покрива све могуће случајеве у којима постоји опасност!

ПИТАЊА	ДА	НЕ
ОПРЕМА ЗА РАД		
Да ли су све машине опремљене са заштитним направама?	☐	☒
Да ли су на располагању упутства о безбедном раду?	☐	☒
Да ли су запослени оспособљени да користе машине на безбедан начин?	☐	☒
Да ли се надзор и прегледи опреме за рад врше редовно?	☐	☒
Да ли запослени користе помоћни прибор за кратке или уске комаде дрвета током резања?	☐	☒
Да ли је могуће да одећа радника буде ухваћена у покретне делове машине и да проузрокује повреду?	☒	☐
ОПАСНОСТИ УСЛЕД ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ		
Да ли су машине за обраду дрвета са електро погоном уземљене?	☐	☒
Да ли се сви електрични каблови и прикључци у добром стању?	☐	☒
Да ли су све ел. табле, спојевци, прекидачи и подешивачи заштићени?	☐	☒
Да ли је опрема од које постоји опасност правилно класификована у радном окружењу?	☐	☒
КВАЛИТЕТ ВАЗДУХА		
Да ли постоји систем за отпашивање на машинама за обраду дрвета који се аутоматски активира током рада машине?	☐	☒
Да ли се систем за отпашивање редовно проверава?	☐	☒
Да ли су таваница, преградни зидови и канали каблова чисти и без прашине?	☐	☒
Да ли се приликом процене квалитета радног места узима у обзир чистоћа ваздуха?	☐	☒
Да ли радници користе респиратор када раде у коморама за фарбање?	☐	☒
ХЕМИКАЛИЈЕ		
Да ли су сви запослени који раде са хемикалијама оспособљени?	☐	☒
Да ли запослени користе средства и опрему за личну заштиту на раду када раде са хемикалијама (рукавице, наочаре, маске, респираторе)?	☐	☒
Да ли се хемикалије чувају далеко од извора ватре?	☐	☒
БУКА И ВИБРАЦИЈЕ		
Да ли се врши процена нивоа буке на радном месту?	☐	☒

ПИТАЊА	ДА	НЕ
Да ли радници изложени високом нивоу буке користе средства за заштиту слуха?	☐	☒
Да ли се отклањају вибрације које могу да се пренесу са машине на комад дрвета који се обрађује, а онда на руку радника који ради на тој машини?	☐	☒
РИЗИК ПО ЗДРАВЉЕ		
Да ли се организују редовни лекарски прегледи запослених?	☐	☒
Да ли се запослени који су изложи високом нивоу буке, повремено шаљу на аудиометријске тестове?	☐	☒
Да ли су запослени оспособљени да на правилан начин носе терет?	☐	☒
Да ли ви покушавате да изађете у сусрет посебним потребама радника када уређујете радно место у ергономском смислу?	☐	☒

Део Б: Примери превентивних мера које се могу користити за смањење ризика

ОПРЕМА ЗА РАД

- Обезбедити да машине буду опремљени додацима за безбедност који одговарају опасности ове врсте посла
- Коришћење опреме у складу са информацијом произвођача и упутством
- Обављање редовне техничке провере и прегледа опреме
- Инсталирање одговарајуће заштите
- Обука запослених за коришћење и одржавање опреме
- Обезбедити да опрема за обраду дрвета и заштитне направе буду редовно чишћени и одржавани
- Обезбедити да само оспособљени и овлашћени запослени користе и одржавају опрему

ОПАСНОСТИ УСЛЕД ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ

- Уземљити све машине укључујући њихов мотор и оквир
- Редовно проверавати све електричне инсталације

КВАЛИТЕТ ВАЗДУХА

- Обезбедити континуирано локално отпашивање на свим машинама за обраду дрвета, као и независан систем отпашивање за прскање, бојење, лакирање
- Обезбедити редовно чишћење радног места,
- Надзор и чишћење вентилационог система, да би се успоставила његова максимална ефикасност
- Никада немојте да дозволите да се наталожи прашина са ваздухом под притиском

ХЕМИКАЛИЈЕ

- ❑ Замена токсичних адхезива са мање токсичним
- ❑ Коришћење аутоматског система примене адхезива
- ❑ Обука радника за безбедан раду са опасним хемикалијама

БУКА И ВИБРАЦИЈЕ

- ❑ Смањење нивоа буке на машинама применом различитим мерама
- ❑ Смањење нивоа буке изоловањем, блокирањем и абсорбовањем
- ❑ Коришћење изолатора за вибрације на опреми
- ❑ Смањење броја сати рада за раднике који користе вибрационе алате
- ❑ Обезбеђивање запосленима 10 до 15 минута паузе на сваких сат времена рада са вибрирајућим алатима.

РИЗИК ПО ЗДРАВЉЕ

- ❑ Редовна едукација запослених о ризику на раду и у вези са здравим начином рада
- ❑ Повремено прегледање запослених ради ризика по њихово здравље на радном месту
- ❑ Обезбеђивање пауза и одговарајућих распореда рада уз време за одмор

ДОДАЈТЕ ВАША ЗАПАЖАЊА

Чеклиста: ПОПРАВКА АУТОМОБИЛА

Део А: Да ли на радном месту постоји опасност?

ДА - уколико сте обележили бар један одговор који је означен са ●

Истичемо да доле наведена листа не покрива све могуће случајеве у којима постоји опасност!

ПИТАЊА	ДА	НЕ
Да ли се површине подова редовно чисте ?	☐	☒
Да ли су запослени обавезни да чисте радно место?	☐	☒
Да ли су површине подова офарбане отпорним бојама на супстанце које се користе (гас, уље, бензин, дизел)?	☐	☒
Да ли се уље које се користи чува у одговарајућим контејнерима ?	☐	☒
Да ли су степенице израђене од неклизационог материјала?	☐	☒
Да ли радници носе неклизационе ципеле?	☐	☒
Да ли постоје ограде на слободним крајевима платформи?	☐	☒
Да ли су запослени упозорени да не стају на цилиндричне тестере кочница?	☐	☒
Да ли су запослени упозорени да не стоје испод подигнутог возила?	☐	☒
Да ли је канал за преглед возила безбедно прекривен после рада?	☐	☒
Да ли је канал за преглед одговарајуће означен или ограђен да се спречи пад људи у њега?	☐	☒
Да ли неки запослени раде у ограниченом и тесном простору?	☒	☐
Да ли су акустични и други сигнали препознатљиви у тесним просторима (нпр. мерни инструменти)?	☐	☒
Да ли постоји одређено место за радни алат?	☐	☒
Да ли је на поду означен пут за возила за улаз у сервисну станицу ?	☐	☒
Да ли постоје упутства за долазак и одлазак возила на и са канала за преглед?	☐	☒
Да ли су уведене мере да се избегне опасност током рада на шкољки возила (варење, фарбање, глачање)?	☐	☒
Да ли су дефинисана правила о безбедном раду спајања делова (варење, машински радови)?	☐	☒
Да ли су дефинисана правила о безбедном раду са резервоарима бензина?	☐	☒
Да ли су дефинисане безбедне радње или мере за дизање аутомобила, да би се избегло падање делова од аутомобила ?	☐	☒
Да ли постоје заштитне ограде да би се избегао контакт радника са ротирајућим деловима, током балансирања точкова ?	☐	☒

ПИТАЊА	ДА	НЕ
Да ли су уведене мере да би се избегло да запослени буде закачен ротирајућим деловима, приликом рестартовања?	☐	☒
Да ли постоји могућност да се фиксира гаражни улаз да би се избегло његово непредвиђено затварање, због јаког ветра док кола улазе или излазе из ње?	☐	☒
Да ли постоје организационе и техничке мере да се избегне ватра и топлота када нпр. се возило налази у просторији за сушење фарбе?	☐	☒
Да ли постоје упутства за избегавање ватре у просторијама где су складиштени акумулатори?	☐	☒
Да ли се спроводе мере да се избегне експлозија када се акумулатори пуне?	☐	☒
Да ли су на снази мере заштите електричне опреме од воде?	☐	☒
Да ли се користе одговарајуће заштитне мере да се спречи или смањи излагање прабини и другим ситним честицама, током глачања, бојења, варења?	☐	☒
Да ли је осветљење у каналима за преглед одговарајуће за обављање визуелних послова?	☐	☒
Да ли је температура у сервисној станици одговарајућа за рад током зиме и лета?	☐	☒
Да ли има довољно вентилације за рад у каналу за преглед, варење, глачање?	☐	☒
Да ли радници имају одговарајуће способности и знања за обављање посла?	☐	☒

Део Б: Примери превентивних мера које се могу користити за смањење ризика

- Одржавање површине простора, подова, канала за преглед возила, да буду безбедни и неклизајући и редовно чишћење
- Чишћење после глачања, фарбања, итд.
- Коришћење одговарајућих материјала који не упијају течне супстанце, за површину подова простора
- Коришћење правилних процедура када је у питању сипање уља из резервоара и сипање уља у резервоаре као и чишћење уља са пода
- Ношење заштитне неклизајуће обуће
- Прекривање степеница за улазак у канал за преглед возила, са неклизајућим материјалом
- Никада не нагазити на кочницу за тестирање цилиндра. Не стајати близу испитне стазе током тестирања кошница
- Никада не стајати испод подигнутог возила
- Држати канал за испитивање у сервисној станици покривеним
- Чувати електричне, хидрауличне и пнеуматске линије ван домашаја кретања људи
- Назначавање одређених места за радни алт, који се користи током рада и после рада
- Означавати на поду пут кретања транспортних средстава и аутомобила
- Обезбеђивање исправне контроле и постављања за дизање, не стављати руке у покретне делове
- Обезбеђивање да све активности обавља добро обучено особље, поштујући све процедуре о безбедности
- Коришћење само препоручених безбедних алата на батерије за рад
- Обезбедити добру вентилацију да би се избегло стварање експлозивних мешавина различитих гасова и течности
- Никада не пушити у опасним зонама
- Заштитити сву електричну опрему од влаге, воде и воде
- Обезбедити радницима неопходну опрему за личну заштиту, рукавице, маске, сигурносну обућу
- Коришћење ефикасне вентилације и издувних система ради елиминисања опасних испарења и димова, а тамо где то није потпуно ефикасно, користити одговарајућу опрему за личну заштиту
- Инсталирање одговарајућег осветљења у каналима за преглед возила,
- Опремање целокупног радног простора са клима уређајима за грејање и хлађење да би се обезбедили одговарајући услови рада
- Обављање редовних медицинских прегледа

Чеклиста: ПОЉОПРИВРЕДА

Део А: Да ли на радном месту постоји опасност?

ДА - уколико сте обележили бар један одговор који је означен са ●

Истичемо да доле наведена листа не покрива све могуће случајеве у којима постоји опасност!

ПИТАЊА	ДА	НЕ
МАШИНЕ И ОПРЕМА ЗА РАД		
Да ли су запослени оспособљени да безбедно рукују машинама и опремом коју	☐	☒
Да ли су све заштитне направе и уређаји на машинама и опреми у добром стању?	☐	☒
Да ли увек постоје два независна начина за спречавање пада подигнуте опреме и да ли се они налазе у добром стању?	☐	☒
Да ли је обезбеђан безбедни начини замене тракторских точкова да ли се користи?	☐	☒
Да ли је кружна тестера за рад са дрветом са заштитном направом и да ли се користи помоћни прибор за гурање дрвета и заустављање повратног удара?	☐	☒
Да ли је опрема за варење у складу са свим захтевима за безбедан рад и да ли се редовно одржава?	☐	☒
Да ли се одговарајућа средства и опрема за личну заштиту користи приликом рада са ланчаном тестером (заштитне панталоне, чизме, рукавице и маске са заштитом за очи и уши)?	☐	☒
Да ли су на располагању практична упутства за безбедан рад?	☐	☒
Да ли се опрема за рад редовно прегледа?	☐	☒
ТРАНСПОРТ И ПОКРЕТНЕ МАШИНЕ		
Да ли су сви руковаоци возилима, тракторима, колицима и носачима телескопских материјала, оспособљени и сертификовани за безбедно руковање машинама које користе?	☐	☒
Да ли су трактори, дизалице и телескопски држачи и њихови додаци редовно прегледани од стране надлежних институција?	☐	☒
Да ли је радни простор организован за безбедно кретање возила?	☒	☐
Да ли се редовно врши сервисирање кочионог система на трактору?	☐	☒
Да ли су кочнице приколица функционалне и да ли се њима може руковати из седишта трактора?	☐	☒
Да ли се редовно проверава носивост на превозним средствима и систем за утовар?	☐	☒
Да ли су постављени сигурносни појасеви за случај да се машина или возило преврне?	☐	☒
Да ли су стари трактори опремљени са кабинама?	☐	☒
Да ли проверена чврстоћа кабине возила и да ли су заштићене од рђања?	☐	☒

ПИТАЊА	ДА	НЕ
Да ли функционишу кочиони и систем за сигнализацију на возилима?	☐	☒
Да ли постоје бочна огледала на самоходним возилима, која се одржавају и држе чистим?	☐	☒
Да ли је обезбеђен безбедан начин рада у непосредној близини електричних линија које се налазе изнад главе?	☐	☒
РАД НА ВИСИНИ		
Да ли постоји безбедан начин рада на висини, зграде, машине, опрема, резервоари?		
Да ли су све лестве одговарајуће за тежак рад и да ли су правилно складиштене када нису у употреби?	☐	☒
Да ли су предузете мере да се обезбеди стабилност лестви када се оне користе за рад на висини?	☐	☒
Да ли је обезбеђена замена за лестве за приступ и рад на висини?	☐	☒
Да ли су бале стогова безбедно постављене, наслагане и развезане?	☐	☒
ПЕСТИЦИДИ		
Да ли су сви пестициди правилно складиштени?	☐	☒
Да ли су сви запослени који раде са пестицидима оспособљени за безбедан и здрав рад?	☐	☒
Да ли је извршена процена ризика од пестицида за здравље запослених и других људи и да ли је спроведена контрола те процене?	☐	☒
Да ли се приликом рада са пестицидима користи одговарајућа средства и опрема за личну заштиту на раду?	☐	☒
Да ли се пестициди користе на безбедан начин по окружење?	☐	☒
ДЕЦА		
Да ли је спречен приступ деци опасним местима где се обавља радна активност, стазама за покретна возила, висини, складиштима течности, опасним животињама, итд?	☐	☒
Да ли је минимизиран ризик да деца изазову ватру?	☐	☒
Да ли су деца упозната са опасностима?	☐	☒
Да ли су обезбеђени услови за рад младих?	☐	☒
ЖИВОТИЊЕ		
Да ли постоје одговарајући кавези за чување опасних животиња?	☐	☒
Да ли се кавези одржавају у добром стању и да ли они спречавају приступ животињама?	☐	☒
Да ли су обезбеђене одговарајућа мере и упутства приликом рада са животињама?	☐	☒
Да ли постоје одговарајућа средства за транспорт животиња и да ли су у добром стању?	☐	☒
БИОЛОШКЕ ОПАСНОСТИ		
Да ли постоје било какви извори опасних биолошких агенса на вашој фарми, биљке, животиње, и супстанце животињског порекла, органска прашина, отпаци?	☒	☐

ПИТАЊА	ДА	НЕ
Да ли је ризик од контакта са опасним биолошким агенсима контролисан и смањен?	☐	☒
Да ли постоји безбедан систем рада са опасним биолошким агенсима?	☐	☒
СКЛАДИШТЕЊЕ ТЕЧНОСТИ		
Да ли је складишни простор одговарајуће ограђен и да ли су ограде у добром стању?	☐	☒
Да ли постоје поклопци за подземна складишта и резервоаре и да ли су у добром стању?	☐	☒
Да ли су инсталиране одговарајуће препреке на теретним рампама ?	☐	☒
Да ли постоје знаци упозорења и да ли су у добром стању?	☐	☒
СУВЕ МАТЕРИЈЕ		
Да ли постоји безбедан начин рада са сувим материјама (зрневље, песак)?	☐	☒
Да ли је спречен приступ складишту зрневља ?	☐	☒
БИОГАС		
Да ли постоји било које место на вашој фарми где биогаз може да се створи и акумулира (складишта, затворена места за животиње, отпади)?	☒	☐
Да ли је спречен приступ таквим местима?	☐	☒
Да ли се примењују мере заштите од пожара?	☐	☒
Да ли постоји безбедан начин рада на тим опасним местима?	☐	☒
ВРЕМЕНСКИ УСЛОВИ		
Да ли су запослени заштићени од излагања високој температури, директној сунчевој радијацији, ниској температури, киши и јаком ветру?	☐	☒

Део Б: Примери превентивних мера које се могу користити за смањење ризика

СВЕ ОПАСНОСТИ

- Обезбедити информације, упутства и обуку запослених

МАШИНЕ И ОПРЕМА ЗА РАД

- Обезбедити да машине и опрема за рад буде коришћена од стране оспособљених и овлашћених запослених
- Обезбедити да све заштитне направе и уређаји на машинама и опреми за рад буду постављени и да буду у добром стању
- Поставити држаче, блокове, хидрауличке справе који су на располагању и којима је омогућен лак приступ, као додатно средство за чување опреме у подигнутом положају
- Коришћење специјалних држача точкова за држање широких задњих тракторских точкова
- Обезбедити да кружна тестера за рад са дрветом има заштитну направу и да се користи помоћни прибор за гурање дрвета и заустављање повратног удара
- Чување опреме за варење у добрим условима и коришћење одговарајућих средстава за заштиту очију

- Коришћење одговарајућих средстава и опрема за личну заштиту када се ради са ланчаним тестерама
- Обављање редовног надзора и прегледање машина и опреме за рад

ТРАНСПОРТ И ПОКРЕТНЕ МАШИНЕ

- Обезбедити да возила, трактори са дизалицом или телескопски држачи материјала буду коришћени од стране оспособљеног, сертификованог и овлашћеног особља
- Увођење система један правац за транспорт около фарме и специјалног простора за окретање возила, одвајање возила од пешачке зоне
- Одржавање кочионих система, одражавање и подешавање ручних кочница и кочница на приколицама у складу са препорукама произвођача
- Редовна провера носивости возила и командних јединица на возилу за утовар
- Обезбедити да сигирносни појасеви буду постављени и подешени уколико је могуће да се машина преврне
- Обезбедити кабине за све тракторе и њихов редован надзор
- Редован надзор сваког средства и опреме за дизање
- Обезбедити да бочна огледала буду подешена и у добром стању
- Обезбедити да су неоштећена и прописна светла за рад и индикатори подешена у свим тракторима и опреми и да се одржавају чистим
- Обезбедити безбедан начин рада у близини електричних инсталација које се налазе изнад главе
- Обезбедити мапу која показује локацију и висину електричних инсталација на фарми.

РАД НА ВИСИНИ

- Елиминисање зона са разликом у висини, уколико је могуће
- Уређење одговарајуће ограде на опасним местима и њено одржавање у добром стању
- Постављање знакова упозорења на одговарајућим местима
- Коришћење добро постављених лестви које су осигуране од померања
- Складиштење лестви на безбедан начин и ван домаћаја деце
- Коришћење правилно означених кабина платформи за рад на висини, где је на располагању лифт за дизање и спуштање опреме, као и држачи материјала
- Коришћење покретних платформи за рад, торњева за скеле, итд.
- Прављење пластова, гомила према одређеном логичком редоследу да се обезбеди стабилна структура

ПЕСТИЦИДИ

- Елиминисање потребе употребе пестицида
- Коришћење производа који постављају најмањи ризик по здравље
- Прање прскалица пажљиво после употребе. То чинити далеко од животиња и деце
- Правилно коришћење средстава и опреме за личну заштиту на раду
- Складиштење пестицида у одговарајућим складиштима обезбеђеним од неовлашћеног приступа и обележеним са јасним знаком упозорења о опасности

ДЕЦА

- Чувати децу далеко од активности на фарми и саобраћаја
- Обезбедити одговарајући ограђен простор за игру
- Зауставити рад када се деца без надзора појаве у радном простору и одвести их одатле
- Постављање знакова упозорења на опасним местима и објаснити деци шта то значи
- Упозорити децу на опасностима и места где њима није дозвољен приступ,

- Обезбедити информације, упутства и обуку младим људима који раде и који надзиру децу

ЖИВОТИЊЕ

- Храните животиње на безбедан начин
- Уредите одговарајуће кавезе и обезбедите да они буду у добром стању
- Постављање знакова упозорења на одговарајућим местима
- Обезбеђивање одговарајућих средстава за држање животиња и обезбеђивање да се они правилно користе
- Обезбеђивање одговарајућих средстава за превоз животиња и њихово чување у добром стању

БИОЛОШКЕ ОПАСНОСТИ

- Елиминисање извора опасних биолошких агенса
- Чување тих извора далеко од људи
- Уређивање одговарајуће оgrade око опасних зона и обезбеђивање њеног доброг стања и одржавања,
- Постављање знакова упозорења на одговарајућим местима
- Коришћење мера дезинфекције
- Вакцинација запослени
- Обезбеђивање мера хигијене на раду
- Коришћење одговарајућих средстава и опреме за личну заштиту на раду
- Обезбеђивање редовног медицинског надзора

СКЛАДИШТЕЊЕ ТЕЧНОСТИ

- Уређење одговарајуће оgrade око складишног простора и обезбеђивање доброг стања те оgrade
- Обезбедити добро стање прекривача и поклопаца подземних складишта и резервоара
- Обезбедити добро стање препрека на рампама
- Поставити знаке упозорења на одговарајућим местима

СУВЕ СУПСТАНЦЕ

- Уређење мера превентивног приступа складиштима зрневља
- Постављање знакова упозорења на одговарајућим местима
- Коришћење светлосних и звучних сигнала
- Забрана приступа неовлашћеним лицима радном месту

БИОГАС

- Елиминисање извора биогаза
- Превенција или елиминисање извора паљења
- Обезбедити прописну вентилацију опасних зона
- Обезбедити одговарајуће оgrade око опасних простора и обезбедити да та ограда буде у добром стању
- Обезбедити мере заштите од пожара
- Постављање знакова упозорења
- Спречавање самосталног рада у опасним просторима

ВРЕМЕНСКИ УСЛОВИ

- Заустављање рада када су неповољни временски услови
- Уређење помоћних просторија за расхлађивање, загревање, сушење
- Ограничавање временаведеног на отвореном
- Коришћење одговарајуће заштитне одеће

ДОДАЈТЕ ВАША ЗАПАЖАЊА

Чеклиста: ПОВРШИНСКИ КОПОВИ

Део А: Да ли на радном месту постоји опасност?

ДА - уколико сте обележили бар један одговор који је означен са ●

Истичемо да доле наведена листа не покрива све могуће случајеве у којима постоји опасност!

ПИТАЊА	ДА	НЕ
ОДРОНИ		
Да ли материјали, стене, камење и сл. могу да клизну у површински ископ?	●	○
Да ли има необележених или неприметаних рупа или јама?	●	○
Да ли постоје неке необезбеђене наслагe маријала, зидови јама или ископи?	●	○
Да ли има било какав вид рада на необезбеђеном поткопу?	●	○
Да ли се ручни ископ материјала и транспорт ископаног материјала истовремено врши на две стране површинског копа?	●	○
Да ли се дешавају изненадне промене стања копа током рада ?	●	○
Да ли путање кретања возила повећавају опасност, нпр изазивање одрона?	●	○
Да ли је страна или зид копа виша 1,5m обезбеђена на прописан начин?	●	○
ВОДА		
Да ли постоје опасности у вези са појавом воде у површинском ископу?	●	○
Да ли постоје резервоари воде у близини копа, који нису у вези са активностима у површинском копу?	●	○
Да ли се ниво воде проверава најмање једном у 6 месеци?	●	○
Да ли постоји могућност да вода из оближње реке продре у површински коп?	●	○
Да ли су означене стазе за евакуацију?	●	○
Да ли су канали за одвод воде из копа запушени?	●	○
Да ли може количина падавина у току једног једног дана бити већа од 36 часовног капацитета пумпи?	●	○
Да ли је доток воде већи од 24 часовног капацитета пумпи?	●	○
ТРАНСПОРТ МАТЕРИЈАЛА		
Да ли се запослени крећу дуж или преко делоба транспортера?	●	○
Да ли је угао површинског ископа већи од 4 степена?	●	○
Да ли се носећи уређај машина или транспортера крећу изнад кабине возача?	●	○
Да ли се запослени могу наћи на путањи кретања возила?	●	○

ПИТАЊА	ДА	НЕ
УПОТРЕБА ЕКСПЛОЗИВА		
Да ли се користе експлозивни?	☒	☐
Да ли складишта експлозива могу да проузрокују опасност за друге делове површинског ископа?	☒	☐
Да ли у околини складишта експлозива постоје опасности који могу да изазову експлозију?	☒	☐
Да ли се током коришћења експлозива јављају пропусти у раду?	☒	☐
Да ли се експлозив може поставити у отворе који су за то намењени?	☒	☐
Да ли користи алати који може да изазове варнице приликом постављања експлозива у отворе који су за то намењени?	☒	☐
Да ли се неупотребљен експлозивни складишти у близини места где се експлозив користи?	☒	☐
Да ли постоје пропусти у систему сигнализације који се користи приликом употребе експлозива?	☒	☐
Да ли се детонатори и експлозивни складиште и превозе заједно?	☒	☐
Да ли се посао обавља у простору у коме се јављају прашина и гасови од рушења?	☒	☐

Део Б: Примери превентивних мера које се могу користити за смањење ризика

ОДРОНИ

- Ограђивање зона ископа, наслага материјала и нестабилних зона
- Обележавање опасних места знацима упозорења
- Обезбедити одговарајућу висину зидова ископа зависно од геолошких услова
- Примена терасастог система ископа уместо стрмог
- Складиштити ископани материјал под углом који обезбеђује да се наслага неће обрушити (не већим од 45 степени)
- Заштита и обележавање горњих и доњих завршетака опасних делова зидова
- Превенција, по ма коју цену, рада на необезбеђеном поткопу
- Заштита зидова и страна ископа заштитном мрежом
- Одређивање опсега радова са сигурне локације
- Уколико је могуће одређивање опсега радова са врха копа на доле
- Коришћење шипке за утврђивање опсега односно одговарајуће дужине и конструкције,
- Сталан надзор стања ископа
- Складиштење ископаних материја само за на то предвиђеним местима, најмање 3m од границе радног простора
- Правилно постављање потпорних средстава за све врсте радова на поткопу

ВОДА

- Уклањање непотребних резервоарима воде, уколико је могуће
- Одржавање дренажног система рудника
- Редовно проверавање дренажног система рудника

- ❑ Одређивање евакуације у случају опасности од воде у ископу
- ❑ Што је пре могуће, уређивање рада у ископу на начин да се вода празни природно
- ❑ Каналисање долазеће воде на местима за њено прикупљање у циљу да се заштите бочних страна ископа. Тамо где је неопходно поставити пумпе за воду на местима за прикупљање воде

ТРАНСПОРТ МАТЕРИЈАЛА

- ❑ Обезбедити безбедне пролазе изнад транспортера
- ❑ Опремање транспортера заштитним направама да би се спречило испадања материјала из транспортера
- ❑ Увођење забране ручног транспорта материјала на нагибу који је већи од 4 степена
- ❑ Увођење комуникације и сигнализације за запослене који раде на транспорту материјала
- ❑ Одређивање у којој врсти кабине је присуство радника забрањено током преноса терета
- ❑ Опремање платформи за пренос терета да би се спречило испадање материјала који се преноси
- ❑ Увођење обавезног прегледа ужета и каблова транспортних уређаја на почетку сваке смене.

УПОТРЕБА ЕКСПЛОЗИВА

- ❑ Коришћење незапаљивих, ватросталних и материјала који не варниче за изградњу складишта за експлозиве
- ❑ Уземљење складишта за експлозиве, уколико су те просторије направљене од метала
- ❑ Постављање вентилације на вишим и нижим деловима складишта да би се контролисала температура у складишту
- ❑ Постављање одговарајућих знакова упозорења
- ❑ Спречити улазак неовлашћених лица у складиште
- ❑ Обезбедити да детонатори не буду складиштени у истом складишту са експлозивима, већ да се чувају у посебним просторијама
- ❑ Обезбедити да простор око складишта са експлозивима буде чист од смећа, суве траве, дрвећа или жбуња у пречнику од 10 метара,
- ❑ Обезбедити да не буде других запаљивих материјала, бензина, дизела, који су складиштени у радијусу од 20 метара од складишта експлозива
- ❑ Обезбедити да улаз у зону рушења буде забрањен 30 минута после сваког рушења
- ❑ Проверити рупе за рушење што је могуће јасније због евентуалних опструкција у њима
- ❑ Ни због ког разлога не притискати јако експлозив у рупу за рушење
- ❑ Сместити експлозиве у рупе за рушење једино са опремом која не варничи
- ❑ Користити фини песак у малим пакетима папира или глину као тампоне
- ❑ Сместити наупотребљен експлозив у адекватна складишта што је пре након завршеног рада

Evropska Agencija za Bezbednost i Zdravlje na Radu
Gran Via 33, 48009 Bilbao-Spain
tel.: +34 94 479 43 60
fax: +34 94 479 43 83
e-mail: informatio@osha.europa.eu